

Associació Asociación
SALUD y FAMILIA

Programa d'Atenció a la Maternitat a Risc

Memòria 2017

ÍNDEX

---

1. Context del Programa.
2. Cartera de serveis i prestacions.
3. Detecció i Prevenció de la violència de parella.
4. Activitat desenvolupada.
5. Perfil de les dones ateses.
6. Mosaic de serveis complementaris.
7. Col·laboració i suport d'organitzacions públiques i privades.
8. Disseminació de la cartera de serveis i prestacions.
9. Xarxes Internacionals.
10. Entitats Finançadores
11. Declaració d'autoria.

1. CONTEXT DEL PROGRAMA

El Programa **Atenció a la Maternitat a Risc** funciona ininterrompudament des de l'any 1992 fins l'actualitat oferint serveis de planificació familiar i de prevenció de la interrupció voluntària de l'embaràs des d'una perspectiva pro-elecció a dones en situació vulnerable o en risc d'exclusió social.

Els finançadors principals d'aquest Programa durant 2017 van ésser el Servei Català de la Salut i el Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Així mateix cal destacar que al llarg de l'exercici 2017 a Catalunya s'han desenvolupat les opcions assistencials previstes per la Ley de salud sexual y reproductiva y de la interrupción voluntaria del embarazo 2/2010 de 3 de Marzo.

L'Associació Salut i Família va continuar mantenint durant l'exercici 2017 relacions actives de col·laboració amb les diverses administracions públiques i proveïdors públics i privats alhora que va desplegar intenses iniciatives d'advocacia a favor de que les necessitats de les dones i les famílies vulnerables siguin objecte d'interès general i d'inversions econòmiques per part dels poders públics i de la iniciativa privada.

Les iniciatives d'advocacia més significatives van ésser la difusió sostinguda a tot l'Estat dels Informes **Maternidad en la Adolescencia y su Impacto Intergeneracional** que va revisar i contrastar l'impacte de tot un seguit d'efectes sanitaris i socials intergeneracionals de les restriccions a la capacitat de les adolescents per decidir sobre l'avortament voluntari i l'Informe **Impacto de una reforma legal restrictiva del aborto en España sobre la salud pública y los derechos básicos** que va revisar i contrastar des de la perspectiva de l'evidència científica

disponible, l'impacte de la reforma presentada pel Ministeri de Justícia del govern espanyol sobre la salut de les dones, la salut reproductiva i la prevenció de l'avortament, les víctimes de la violència de parella, la salut fetal, neonatal i infantil, les oportunitats de vida per a les adolescents, els grups vulnerables de dones i famílies, la pobresa infantil i familiar i el sistema sanitari, així com sobre els drets humans bàsics i la igualtat efectiva entre dones i homes. Els informes estan accessibles a:

<http://www.saludyfamilia.es/ca/maternitat-risc/atencio-maternitat-risc>.

Al llarg de 2017 s'han desenvolupat Tallers de Sensibilització i Formació sobre **Millorant la planificació de la teva família: contracepció de llarga durada** per tal de respondre a les necessitats de les dones, les mares i les famílies vulnerables de tots els orígens i especialment a la formació dels líders de les organitzacions que treballen en xarxa amb l'Associació Salut i Família.

S'ha promogut un **Grupo Interdisciplinar sobre Vivencias de Pérdida Perinatal** realitzat per la psicòloga del Servei de Consell Familiar i l'equip de l'Hospital Valle d'Hebron de Barcelona que va rebre el propassat 2016 la qualificació i el reconeixement del Consejo Interterritorial de Salud com a BUENA PRÁCTICA DEL SISTEMA NACIONAL DE SALUD EN LA ESTRATEGIA DE ATENCIÓN AL PARTO Y SALUD REPRODUCTIVA.

2. CARTERA DE SERVEIS I PRESTACIONS

La cartera de serveis del Programa **Atenció a la Maternitat a Risc** abasta quatre àmbits principals:

- Suport, orientació i acompanyament durant la crisi que suposa un embaràs no desitjat.
- Facilitació de l'accés als serveis sanitaris públics a les dones embarassades en risc d'exclusió social.
- Servei de contracepció immediata de llarga durada.
- Servei de Consell Familiar en col·laboració amb la Maternitat de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron.

Les prestacions disponibles són:

- **Test d'embaràs** immediat, fiable i gratuït.
- **Orientació, suport i acompanyament individual** gratuït a les dones de tots els orígens que es troben en una situació d'embaràs no desitjat. Aquesta prestació es basa en els principis de pro-elecció i aplica les opcions previstes a la Ley de salud sexual y reproductiva y de la interrupción voluntaria del embarazo 2/2010 de 3 de Marzo.
- **Tramitació de la documentació d'accés als serveis sanitaris públics** a dones embarassades de tots els orígens.
- **Contracepció immediata** i gratuïta mitjançant un dels següents mètodes de llarga durada:
  - Implantació d'un DISPOSITIU INTRAUTERI amb alta càrrega de coure de cinc anys de durada.
  - Col·locació de l'implant hormonal subdèrmic IMPLANON de tres anys de durada.

- **Suport i orientació psicològica** a dones i parelles en situació d'interrupció voluntària de l'embaràs per una causa de risc fetal, òbits fetals, dones embarassades en situació de risc, nounats de risc i mort perinatal.
- Tallers de sensibilització i formació sobre **Millorant la planificació de la teva família: contracepció de llarga durada** adreçat preferentment a líders de les organitzacions que treballen en xarxa amb l'Associació Salut i Família.

3. DETECCIÓ I PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE PARELLA

La violència contra les dones es manifesta a totes les classes socials, nivells econòmics i educatius i tant a l'àmbit urbà com rural. Tanmateix, les dones amb pocs recursos educatius i econòmics refereixen patir violència de parella més freqüentment que les dones pertanyents a sectors socials menys desfavorits.

L'Associació Salut i Família està fermament compromesa en la recerca operativa, la prevenció i la detecció precoç de la violència de parella contra les dones vulnerables i en l'atenció immediata a les víctimes. Per aquest motiu, qualsevol dona beneficiària de qualsevol programa o servei de l'Associació Salut i Família és subjecte d'una **exploració activa** sobre la presència o no de violència de parella en la seva vida i en cas afirmatiu rep una **oferta d'atenció i orientació immediata** de tipus jurídic i psicològic.

Durant l'any 2017 s'ha explorat la violència de parella mitjançant el test *Partner Violence Screen* (PVS) en el 93,8% dels casos atesos i s'ha registrat una prevalença del 6,9% que suposa una disminució de 1 dígit respecte l'any 2016.

4. ACTIVITAT DESENVOLUPADA

- Suport, orientació i acompanyament durant la crisi d'un embaràs no desitjat: 751 casos
- Facilitació d'accés al sistema sanitari de dones embarassades en risc d'exclusió social: 13 casos
- Contracepció immediata de llarga durada: 2.283 casos
- Servei de Consell Familiar: 252 casos
- Assistència a Tallers/Jornades: 132 persones
- Difusió en xarxes socials: 47.273 persones
- Exploració de violència de parella en: 93,8% casos
Prevalença de violència de parella a: 6,9% casos

ACTIVITAT TOTAL:

3.431 beneficiàries directes
47.273 beneficiàries indirectes

El nombre de casos atesos per contracepció immediata de llarga durada suposa 3,03 vegades els casos atesos per crisi d'un embaràs no desitjat. Dels casos atesos per contracepció de llarga durada el 58% van ésser implantacions de DIU i el 42% col·locacions d'IMPLANON.

5. PERFIL DE LES DONES ATESES

L'anàlisi del perfil de dones ateses es fa agregadament per a les dones que consulten per una crisi d'embaràs no desitjat, contracepció immediata i/o sol·licitud d'accés al sistema sanitari i de forma singularitzada per a les dones ateses al Servei de Consell Familiar.

Pel que fa a les dones ateses als **àmbits de crisi d'un embaràs no desitjat, contracepció immediata i sol·licitud d'accés al sistema sanitari** el 64,05% eren de procedència estrangera i el 35,95% espanyoles, residint el 63,87% a la comarca del Barcelonès i el 36,13% a d'altres indrets de Catalunya. Les vies d'arribada al Programa van ésser en primer lloc els centres sanitaris (70,5%), seguida de la iniciativa pròpia (19,1%), en tercer lloc de serveis socials (7,1%) i de l'Associació Salut i Família (3,3%).

La franja d'edat de 26 a 35 anys aplegava el 43,7% i les menors de 19 anys van suposar el 4,7%. L'estat civil fou soltera el 47,7%, tot i que amb independència d'aquest estat civil el 14,62% manifestaven tenir una parella amb una durada de la relació inferior a l'any.

Únicament el 39% de les dones tenien un treball assalariat o autònom mentre que el 41,2% estaven a l'atur i el 4,64% es trobaven en situacions de precarietat que anaven des de l'economia submergida fins la prostitució. A banda, el 35,61% de les dones no en tenien cap ingrés propi. L'analfabetisme funcional va estar present en el 2,2% de les dones, el 21,8% declaraven tenir estudis primaris, el 65,5% estudis secundaris i el 9,3% estudis superiors.

Cal destacar que el 29,07% de les dones no havien consultat cap servei sanitari per motius de planificació familiar en els darrers dos anys i el 34,05% declaraven no utilitzar cap tipus de contracepció mentre que el 24,5% usaven el preservatiu i el 23,75% l'anticoncepció oral.

Entre les dones ateses va predominar la baixa fecunditat de tal manera que el 24,6% no en tenia cap fill i el 29,6% en tenia un, mentre que només el 6,4% en tenia més de tres fills.

La utilització de la interrupció voluntària de l'embaràs com a estratègia de regulació de la fecunditat va estar present en el 49,8% de les dones ateses que referien la pràctica d'interrupcions anteriors de l'embaràs i pel que fa a la decisió actual d'interrompre l'embaràs va ésser unilateral per part de la dona en un 32,55% dels casos. Entre les dones que van sol·licitar una interrupció voluntària de l'embaràs el 78,5% presentaven menys de 12 setmanes de gestació.

Pel que fa a les dones ateses al **Servei de Consell Familiar** el seu perfil està molt condicionat pel tipus de població femenina que atén la Unitat d'Embaràs a Risc de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron. Així el 81,13% eren de procedència espanyola i el 88,67% residien a la comarca del Barcelonès.

La franja d'edat de més de 35 anys aplegava al 50,94% i les menors de 19 anys van suposar el 1,89%. S'observa un desplaçament de les usuàries cap a franjes d'edat més avançades. L'estat civil fou casada o parella de fet en el 84,9% dels casos.

El 82,08% de les dones tenien un treball assalariat o autònom i el 50% declaraven tenir estudis universitaris.

La baixa fecunditat era majoritària de tal manera que el 59,43% de les dones no en tenia cap fill i el 30,19% en tenia un.

El motiu de consulta va ésser en primer lloc l'atenció post-interrupció voluntària de l'embaràs (33,64%), en segon, l'atenció a un nounat de risc (19,09%), en tercer, l'ocurrència d'un òbit fetal i/o neonatal (16,30%) i per últim, l'existència d'un embaràs a risc (13,64%).

6. MOSAIC DE SERVEIS COMPLEMENTARIS

Totes les dones ateses al Programa **Atenció a la Maternitat a Risc** disposen d'accés immediat i preferent als següents serveis complementaris:

- Atenció jurídica i psicològica immediata en situacions de **violència de parella**.
- Participació en els grups de suport i orientació per a **mares immigrants** i per a **mares joves i adolescents** de tots els orígens.
- Orientació i suport jurídic en situacions de conflicte i de canvi familiar a càrrec del **Programa "Brúixola"**.
- Orientació i suport psicològic per a la vida personal i familiar en situacions de conflicte i de canvi a càrrec del **Programa "Brúixola"**.
- Orientació i derivació per a necessitats formatives i laborals a dones de tots els orígens a càrrec del Programa **"Impuls"**.
- Orientació sobre consum familiar sostenible i prevenció de la pobresa energètica a càrrec del Programa **"Revalua"**.

- Accés a la línia de prestacions **La infància és essencial** a totes les mares que hi participen als grups de suport i orientació a la maternitat.

7. COL·LABORACIÓ I SUPORT D'ORGANITZACIONS PÚBLIQUES/PRIVADES

Les organitzacions finançadores del Programa **Atenció a la Maternitat a Risc** han estat:

- Servei Català de la Salut.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

Les organitzacions finançadores del Programa **Grups de Suport i Orientació a Mares Vulnerables** han estat:

- Ministerio Empleo y Seguridad Social.

Les organitzacions finançadores del Programa **Brúixola** han estat:

- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- Ajuntament de Barcelona.
- Diputació de Barcelona.

Pel que fa als **proveïdors sanitaris públics** s'ha comptat amb la col·laboració activa de:

- Programes d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIRs) de Catalunya.
- Hospital Clínic de Barcelona.
- Hospital del Mar de Barcelona.

- Centres d'Atenció Primària de Catalunya.
- Fundació Salut Empordà.
- Hospital de Figueres.
- Assir Garraf.
- Assir Reus.
- Assir Tarragona.
- Assir Terres de l'Ebre.

Pel que fa als **proveïdors sanitaris privats** s'ha comptat amb la col·laboració activa de:

- Centre Mèdic Aragó.
- Agrupació Tutor Mèdica.
- Institut Genus, SL
- Clínica Mèdica Sants.
- Centre Mèdic Eira.
- Clínica EMECE.
- Clínica Dalmases.
- Centre Mèdic Adalia.
- Instituto Ginetec.
- Avantmèdic.

Pel que fa a la col·laboració de **centres socials i organitzacions del tercer sector social** s'ha comptat amb:

- Creu Roja de Catalunya.
- Servei d'Atenció a l'Immigrant Estranger i Refugiat, SAIER.
- Federación de Entidades Latinoamericanas de Cataluña, FEDELATINA.
- SOS Racisme.
- Red para el Desarrollo e Integración de Naciones, RUMBOS.

- Federación de Entidades Bolivianas en Cataluña, FEDEBOL.
  - Asociación de Mujeres Bolivianas en Cataluña.
  - Asociación Salvadoreña en Cataluña.
-
- Associació Cultural Educativa i Social Operativa de Dones Pakistaneses, ACESOP.
  - Punts d'Informació Juvenil (PIJ's) de diversos municipis.
  - Serveis Socials Municipals.
  - Programes d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD's) de Catalunya.
  - Asociaciones de Mujeres Bolivianas Libélulas.
  - Asociación Asapecha.

8. DISSEMINACIÓ DE LA CARTERA DE SERVEIS I PRESTACIONS

La difusió realitzada en el marc del Programa **Atenció a la Maternitat a Risc** ha consistit en:

- S'han rebut 79.690 visites a la pàgina Web de l'Associació Salut i Família i d'aquestes 1.534 s'han fet directament al Programa **Atenció a la Maternitat a Risc**.
- S'ha difós la cartera de serveis i prestacions entre 3.045 beneficiaris/es institucionals i professionals.
- S'ha difós la Memòria del Programa **Atenció a la Maternitat a Risc** 2016 entre 5.087 beneficiaris/es institucionals i professionals.
- S'han difós els Tallers **Millorant la planificació de la teva família: contracepció de llarga durada** celebrats a Barcelona al Maig i Setembre de 2017 a 2.381 beneficiaris/es institucionals i professionals i va comptar amb una audiència virtual de 50 persones i una audiència presencial de 47 persones.
- S'ha difós l'Informe **Maternidad en la Adolescencia y su Impacto Intergeneracional** amb un impacte sobre 8.688 beneficiaris/es (institucions i professionals) durant 2015-2017. L'informe va ésser presentat al Congrés d' UNICEF celebrat a Madrid els dies 10 i 11 de Setembre de 2015 sobre "Emprender con niños y adolescentes. Iniciativas de transformación e inclusión social" al que varen assistir 260 experts/es i ha tingut 3.925 descàrregues.

- S'ha difós l'Informe **Impacto de una reforma legal restrictiva del aborto en España sobre la salud pública y los derechos básicos** amb un impacte sobre 6.316 beneficiaris/es (institucions i professionals) durant 2015-2017 i ha tingut 634 descàrregues.

A l'Octubre 2017 es va celebrar a Sevilla la Jornada **"Maternidades Vulnerables"** que va comptar amb el suport i participació de Fundació Atenea, UNAF i el Instituto Andaluz de la Mujer. Aquesta Jornada va ésser difosa a l'Estat i arreu de Catalunya a 9.606 professionals i institucions i va comptar amb una audiència virtual de 1.560 persones i una audiència presencial de 32 professionals.

Al Novembre 2017 es va celebrar a Madrid la Jornada **"Maternidades Vulnerables"** que va comptar amb el suport i participació de UNAF, Fundación Atenea i el Ayuntamiento de Madrid. Aquesta Jornada va ésser difosa a 13.172 professionals i institucions i va comptar amb una audiència virtual de 10.838 persones i una audiència presencial de 53 professionals.

9. XARXES INTERNACIONALS

L'Associació Salut i Família és membre actiu de la *Confederation of Family Organisations in the European Union* (COFACE), organització europea amb seu a Brussel·les que advoca i promou una agenda política europea més centrada a l'evolució, les aportacions i les necessitats de les famílies. En aquest àmbit, l'Associació Salut i Família juga un paper destacat com a membre del Grup de Treball sobre Famílies Vulnerables.

L'Associació Salut i Família ha estat convidada per COFACE a la reunió d'experts sobre **Reconciliation of Family WorkLife** celebrada a Helskinki al Juny 2017, a la reunió d'experts sobre **Financial Inclusion: Social Policy & Mortgage Lending – The Danish Mortgage Model in a European perspective** celebrada a Copenhage al Novembre 2017 i a la presentació de l'estudi **Who Carers, Results of the sotcktaking study on the challenges and needs of family carers in Europe de COFACE** que va tenir lloc al Parlament Europeu a **Brussel·les** els dies 30 de Novembre i 1 de Desembre 2017.

L'Associació Salut i Família forma part de la Junta Directiva de la Unión de Asociaciones Familiares (UNAF) i la seva Directora General va participar en qualitat de docent al Curs **“Políticas públicas ante la diversidad familiar y la igualdad: perspectivas y desafíos”** celebrat al Juny de 2017 a la Universidad de Salamanca.

L'Associació Salut i Família és membre de la *Xarxa Internacional de Centres Sanitaris Promotors de la Salut*.

10. ENTITATS FINANÇADORES

---

11. DECLARACIÓ D'AUTORIA

Elvira Méndez ha dissenyat i escrit la Memòria 2017 del Programa Atenció a la Maternitat a Risc.

Josep Maria Llampallas ha fet el tractament informàtic de les dades d'activitat i del perfil descriptiu de les dones ateses.

Carolina Herrera ha donat suport administratiu i ha realitzat l'edició.

Elvira Méndez és la responsable de la Memòria 2017.

Associació Asociación
SALUD y FAMILIA

OFICINES

Barcelona

Via Laietana, 40, 3è 2a B
08003 Barcelona
Tel. 93 268 24 53 – Fax 93 319 85
66
saludyfamilia@saludyfamilia.es
www.saludyfamilia.es

Lleida

Passatge de l'Empordà, 16
25006 Lleida
Tel. 93 268 24 53 – Fax 93 319 85
66
saludyfamilia@saludyfamilia.es
www.saludyfamilia.es